

INDKØBSMÅL 4 – BÆREDYGTIGT TRÆ

November 2016

Partnerskabet medlemmer har forpligtet sig til

- At følge de fælles konkrete indkøbsmål.
- At have en offentligt tilgængelig indkøbspolitik, hvoraf det fremgår, at miljøhensyn er et væsentlig parameter i forbindelse med indkøb.

Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb er baseret på fælles forpligtende grønne indkøbsmål. Partnerskabet stræber imod både at forny gamle mål og formulere nye indkøbsmål årligt. De er et værktøj til at stille miljøkrav i indkøb, og dermed påvirke markedet og sikre positiv effekt på det globale og lokale miljø.

Formål med indkøbsmålet

Indkøbsmålet for træ og træprodukter har til formål at sikre, at produkter til byggeri og anlæg samt møbler og legepladser, hvori træ og træbaseret materiale indgår, herunder nagelfast inventar, skal være dokumenterbart bæredygtigt eller miljørigtigt.

Eksempler på træprodukter er råtræ, savet træ, pæle, plader, byggematerialer af træ, vinduer, døre, legepladsudstyr, inventar til offentlige pladser som fx bænke, skolemøbler, institutionsmøbler, loungemøbler, kontormøbler.

Partnerskabsmedlemmerne kan vælge at stille krav til, at træ i træprodukter skal være dokumenterbart bæredygtigt, eller at produkter med indhold af træ skal være dokumenteret miljørigtigt. Indkøbsmålet kan opfyldes ved at anvende minimum ét af følgende kriterier:

Kriterier

4.a Bæredygtigt træ

Træ og træbaserede produkter skal leve op til statens regler for bæredygtigt træ, som fastsat i "Cirkulære om sikring af bæredygtigt træ i statens aftaler om vareindkøb, tjenesteydelser og bygge- og anlægsarbejder"¹².

4.b Miljørigtigt træprodukt

Træbaserede produkter skal leve op til kriterierne for Svanemærket, EU-Blomsten eller tilsvarende, hvori der bl.a. stilles krav om bæredygtig skovdrift og kemikalieindhold i produktet.

¹ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164028>

² Se også vejledning nr. 9467 af 25. juni 2014 om sikring af bæredygtigt træ i offentlige aftaler om vareindkøb, tjenesteydelser og bygge- og anlægsarbejde.

Baggrundsdokument

Udvikling

Styregruppen i Partnerskabet har tilbage i efteråret 2012 vedtaget, at træmålet udvides fra kun at omhandle træ til legepladser og træ fra trælasthandel til at omhandle træ og træbaserede produkter til byggeri og anlæg samt møbler.

Siden 2012 er der vedtaget ny national regulering på området i form af et cirkulære for sikring af bæredygtigt træ i staten (gældende byggeri, møbler og papir) og en tilknyttet vejledning, der kan anvendes af alle offentlige indkøbere.

Tidligere mål, som det nye mål erstatter:

Trælast

Alt tømmer/trævarer indkøbt via trælasthandel skal så vidt muligt fra 2009 være dokumenterbart lovligt og bæredygtigt produceret, jf. Miljøministeriets vejledning om indkøb af lovligt og bæredygtigt træ.

Legepladser

Alt træ i nyindkøbte legepladser/legeredskaber til udendørs brug skal så vidt muligt senest i løbet af 2010 være dokumenterbart lovligt og bæredygtigt produceret, jf. Miljøministeriets vejledning om køb af lovligt og bæredygtigt træ.

Målopfølgning

Partnerskabsmedlemmerne skal sikre mulighed for opfølgning på miljø- og bæredygtighedskrav.

I Naturstyrelsens vejledning om sikring af bæredygtigt træ kan man finde inspiration til opfølgningsmetoder i vejledningens kapitel 5, og i vejledningens kapital 7 kan tekstforslag til kontrakten findes.

Afhængig af produktområde kan der fx følges op ved:

- I kontrakten at bede den valgte leverandør om årligt at levere en rapport/statistik over mængden af indkøbt bæredygtigt træ, fx ved at se på FSC- eller PEFC-mærket træ og/eller Blomst- eller Svanemærkede træprodukter.
- At lave udtræk af eget indkøbsanalysesystem over andel af indkøbt FSC- eller PEFC-mærket træ og/eller Blomst- eller Svanemærkede træprodukter. For at lette denne målopfølgningen skal leverandører bedes angive på fakturaer, om der er købt FSC-, PEFC-, Blomst- eller Svanemærkede produkter.

Bemærkninger til indkøbsmålet

Dette indkøbsmål er en udvidelse af eksisterende mål til at indeholde alt træ og træbaseret materiale inden for byggeri og anlæg samt møbler. Se i øvrigt partnerskabets mål for bygge og anlæg for øvrige krav til nybyggeri og renovering.

I forhold til indkøb af bæredygtigt træ, læner indkøbsmålet sig op ad statens forpligtigelser på området, som indebærer indkøb af dokumenterbart bæredygtigt træ ved indkøb af træ og træbaserede varer i staten samt ved brug af træ til statslige bygge- og anlægsarbejder. Konkret kan denne forpligtelse overholdes ved at efterspørge fx FSC eller PEFC certificeret træ.

Statens forpligtelse har ophæng i Strategi for intelligent offentligt indkøb (Oktober 2013). Som led i udmøntningen heraf har Miljøministeriet i samarbejde med Finansministeriet fastlagt regler for staten gennem *Cirkulære om sikring af bæredygtigt træ i statens aftaler om vareindkøb, tjenesteydelser og bygge- og anlægsarbejder*. Dette cirkulære henviser til Naturstyrelsens vejledning om sikring af bæredygtigt træ i offentlige aftaler om vareindkøb, tjenesteydelser og bygge- og anlægsarbejder.

Naturstyrelsens vejledning

I Naturstyrelsens vejledning tager den anvendte definition af bæredygtigt træ højde for, at mange træprodukter i praksis – herunder også certificerede træprodukter – består af blandinger af træ fra certificerede skove, træ fra ikke-certificerede skove samt genbrugstræ. Ved at kræve bæredygtigt træ som defineret i Naturstyrelsens vejledning kan man derfor regne med, at produkter, der er certificeret efter gængse ordninger som FSC og PEFC dokumenterbart lever op til kravene herunder at typisk mindst 70 % af træindholdet vil være enten genbrugstræ eller træ fra bæredygtigt drevne skove.

Miljømærker

Partnerskabsmedlemmerne kan også vælge at efterspørge miljørigtige produkter med indhold af træ, ved at kræve det nordiske miljømærke, Svanen, eller det europæiske miljømærke, Blomsten. Svanen og Blomsten inkluderer en bredere vifte af miljø-, kvalitets- og holdbarhedskrav. Eksempler på miljøkrav er krav til kemikalieindholdet i bl.a. anvendt lim, lak, pigmenter, blegemidler, krav til anvendt plast, metaller og tekstiler samt krav til anvendt træ om brug af gyldige certifikater, der sikrer bæredygtig skovforvaltning og kontrol af leverandørkæden som fx certifikater som FSC, PEFC eller lignende. Ordningen skal som minimum leve op til kravene i Naturstyrelsens kriterier for anerkendelse af certificeringsordninger for bæredygtigt træ³

Miljømærkerne stiller inden for en række produktkategorier krav om et minimumsindhold af enten genbrugstræ eller træ fra bæredygtigt drevne skove,

³ Criteria for assessment of certification schemes in the context of the Danish Government's policy and guidelines on public procurement of sustainable timber; and assessment results of FSC and PEFC (se: <http://naturstyrelsen.dk/media/133964/bn-annex-3-rev2-8july2014.pdf>)

som ligger på niveau med det, der kræves i Naturstyrelsens vejledning og hos certificeringsordningerne FSC og PEFC (typisk minimum 70 %).

Miljømærkekriterierne opdateres løbende, og inden for få år forventer MST, at miljømærkekriterierne for alle relevante kategorier af træprodukter vil stille krav om bæredygtigt træ på niveau med Naturstyrelsens vejledning på området. Se bilag 2 med oversigt over miljømærkerne Svanens og Blomstens krav til bæredygtigt træ inden for forskellige produktområder med træbaseret indhold.

Konkret kan miljømærkede træprodukter efterspørges ved, i udbudsmaterialet, at skrive, at de tilbudte produkter skal leve op til kriterierne bag Svanen eller Blomsten inden for det pågældende produktområde.

Opsummering

Partnerskabsmedlemmer kan altså selv vælge, om der efterspørges bæredygtigt træ i træprodukter, som fastsat i statens cirkulære på området (fx FSC eller PEFC), eller miljømærkede produkter med indhold af træ (Svanen eller Blomsten). Valget kan bl.a. bero på mulighederne på markedet og ønsker i organisationen. I den forbindelse er det relevant at være opmærksom på, at hvor mærkerne FSC og PEFC stiller krav til råvaren træ, så stiller miljømærkerne, udover krav om bæredygtigt træ, også krav til de efterfølgende ofte miljøbelastende processer i forbindelse med produktionen af produktet samt fastsætter kvalitets- og holdbarhedskrav til det færdige produkt.

Bilag 1 – Baggrund: Eksempler på praksis og markedsvurdering

I Partnerskabet for offentlige grønne indkøb har der været et ønske om at sætte yderligere fokus på bæredygtigt træ i forhold til indkøb.

Staten har forpligtet sig til indkøb af bæredygtigt træ. Naturstyrelsen har lavet en ny vejledning på området, og en EU forordning om ulovligt fældet træ⁴ er trådt i kraft. På baggrund heraf er målet blev tilrettet.

Eksempler på nuværende mål og praksis i udvalgte kommuner

Københavns Kommune har høje miljøstandarder. Det smitter af på de krav, der stilles til indkøb af træ i udbud - træ skal være bæredygtigt produceret. Det gjaldt også, da der blev indkøbt træ til en mole i Svanemøllebugten nord for København, hvor Københavns Kommune opfører en ny badestrand for byens beboere. Den vil byde på 4000 m² sandstrand, grønne områder og en mole af træ og sandfyld, der strækker sig 130 meter ud i bugten.

Kun få træarter er velegnede i havnemiljøer og samtidig stilgængelige i større volumener og dimensioner. Havnemoler er ofte udført i Azobétræ fra regnskove i Afrika. Pæle og bolværk af denne type træ er hårde, vedligeholdelsesfri og mere slidstærke end andre materialer. Rådgivere og NGO'er anbefalede derfor Azobétræ, da kommunen forhørte sig.

Træet er indkøbt som en bygherreleverance. Der var to tilbudsgivere til projektet, som begge havde deres miljøcertifikater i orden. Derfor afgjorde prisen i sidste ende, hvem der vandt opgaven. Prisen på det indkøbte træ er ca. 1,5 mio. kr. Det samlede budget for Svanemøllebugtens nye badestrand er 15 mio. kr.

Flere eksempler

Naturstyrelsen har en række eksempler på kommuners arbejde med indkøb af bæredygtigt træ. Se mere her:

- <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/skovbrug/koeb-produkter/offentligt-indkoeb-af-trae/centrale-indkoeb-af-trae-og-indkoeb-til-institutioner/case-saadan-stiller-aalborg-kommune-krav-til-leverandoererne/>

- <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/skovbrug/koeb-produkter/offentligt-indkoeb-af-trae/indkoeb-af-trae-til-byggeri/case-det-maritime-ungdomshus/>

- <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/skovbrug/koeb-produkter/offentligt-indkoeb-af-trae/indkoeb-af-trae-til-havne/>

⁴ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 995/2010 af 20. oktober 2010 om fastsættelse af krav til virksomheder, der bringer træ og træprodukter i omsætning

Merpriser og markedet

I forbindelse med regeringsstrategien for intelligent offentligt indkøb analyserede Rambøll hvilke eventuelle meromkostninger der ville være ved indkøb af bæredygtigt træ i staten⁵.

Analysen indikerer, at der vil kunne påregnes merpriser på typisk 0-4 % og som gennemsnit i størrelsesordenen 2-3 % i forhold til statens normale indkøbspriser for træprodukter – og formentlig faldende over tid. I et samlet byggeprojekt vil meromkostningen for bæredygtigt træ i forhold til de samlede projektudgifter ofte være væsentlig lavere end det. Til anvendelser, hvor der stilles særlige krav til træet, som kun få og ikke almindeligt forekommende træarter matcher, kan der lejlighedsvis være tale om højere merpriser. Mindstekrav om dokumenterbart bæredygtigt træ i træprodukter vurderes på den baggrund i almindelighed at ville kunne gennemføres uden eller med kun relativt små meromkostninger. Men undtagelser kan forekomme. En konkret markedsvurdering vil kunne afdække, om det til en given anvendelse kan være særlig vanskeligt at skaffe bæredygtigt træ og om indkøbet derved vil kunne resultere i uforholdsmæssigt store økonomiske byrder for ordregiver. I sådanne tilfælde kan man hente inspiration til alternative træsorter hos fx FSC Danmark – se længere nede i teksten.

Det konkluderes yderligere i analysen, at prisforskellene historisk har været meget afhængige af udbud og efterspørgsel. Et begrænset udbud og en i forhold hertil stor efterspørgsel har således især for visse typer tropisk træ resulteret i relativt høje prisforskelle mellem certificeret og ikke certificeret træ. Derimod har et relativt stort udbud set i forhold til efterspørgslen resulteret i små prisforskelle, hvilket er den typiske situation for det meste tempererede træ. Udbuddet af certificeret træ forventes løbende at stige. Efterspørgslen forventes også at stige, hvilket i sig selv kan stimulere et øget udbud. Med stigende udbud kan prisforskellene forventes at blive mindre fremadrettet. Interviews med certificerede virksomheder støtter denne forventning.

Med forventninger om faldende prisforskelle fremadrettet, kan de budgetøkonomiske konsekvenser forventes at være mindre i fremtiden. Hvilket også vil gøre sig gældende på kommunalt og regionalt niveau.

Konkret viden om markedet for træ og træprodukter

I Danmark er ca. 500 virksomheder FSC CoC certificerede, og de tæller blandt andet: møbelleverandører, papirgrossister, trykkerier, trælasthandler, emballageleverandører, gulvleverandører, køkkenleverandører, trægrossister, leverandører af papirprodukter som duge, toiletteppe, osv.

Ifølge PEFC Danmark er udbuddet af PEFC certificerede byggematerialer stort – lige fra konstrukstræ til lister og døre/vinduer, men det er ikke nødvendigvis synligt i markedet, da det ikke markedsføres som certificeret. Flere møbelfabrikanter og trykkerier har også efterhånden fået en PEFC-

⁵ Rambøll 2013: "Budgetøkonomiske konsekvenser af statslig forpligtigelse til køb af bæredygtigt træ"

certificering og kan sælge PEFC-certificerede produkter. Der er 79 sporbarhedscertificerede virksomheder i Danmark.

På Miljømærkning Danmarks hjemmeside, www.ecolabel.dk findes en opdateret liste over virksomheder indenfor de relevante produktområder.

Nedenfor nævnes nogle eksempler og udtalelser fra markedet vedr. merpriser på bæredygtigt træ:

Møbler:

Miljøstyrelsen og Naturstyrelsen har i oktober 2012 afholdt møde med Møbel+Interiør Brancheforeningen. Brancheforeningen gav udtryk for, at branchen godt kan efterleve krav om bæredygtigt træ, og at det typisk ikke medfører en merpris.

Ikea har bl.a. vedtaget en 100%-strategi om FSC-certificerede produkter.

Byggeri - Vinduer:

Der er en stor forekomst af både FSC- og PEFC-certificerede leverandører.

Byggemarkeder:

Flere af de store byggevarekæder i Danmark er certificerede efter PEFC og/eller FSC og det meste almindeligt brugte konstruktionstræ kan fås som certificeret, ofte uden merpris.

Gode råd for at undgå/begrænse merpriser

Naturstyrelsens vejledning giver forskellige ideer til, hvordan man kan undgå eller begrænse eventuelle merpriser for dokumenterbart bæredygtigt træ.

- Det kan bl.a. undersøges, om der findes rammeaftaler eller andet med særlige gunstige pris aftaler, hvor der indgår produkter med krav om dokumenterbart bæredygtigt træ.
- Planlægning af indkøb i god tid vil også ofte være en fordel, da det kan øge det potentielle udbud af konkurrencedygtige leverandører betydeligt, særligt når der kan sikres en passende lang leveringstid.
- Mere fokus på træets egenskaber og anvendelsesmuligheder med åbenhed overfor mange forskellige slags træarter (fremfor krav om bestemte arter) kan også bidrage til at øge udbuddet og sænke prisen for dokumenterbart bæredygtigt træ. Vejledningen giver råd herom, herunder hvordan man kan håndtere usikkerhed om eventuelle mindre kendte træarters tekniske egenskaber. FSC Danmark har en database over mindre kendte sorter, som har gennemgået tekniske test.

Bilag 2 – oversigt over krav til bæredygtigt træ i Miljømærkerne Svanen og Blomsten

	Nordisk Miljømærkning - Svanen				EU Ecolabel		
Kriterier	Dato for godkendelse	Sporbarhed skrav	Certificerede træråvarer		Dato for godkendelse	Sporbarheds krav	EU Blomsten certificerede råvarer
Byggeplader	Februar 2015	Ja	70 %				
Gulve	November 2014	Ja	70 % (50 % bambus/kork)		November 2009	Ja	70 %# /40 %
Holdbart træ	Februar 2015	Ja	70 %				
Hus	December 2009	Ja	50 % bærende konstruktion 70 % i forslag til NMN afstemning i juni 2015				
Legetøj	Marts 2012	Ja	70 %*/50 %				
Møbler og indretning	Marts 2011	Ja	70 %**/50 %		November 2009	Ja	70 %# / 40 %
Træpiller	December 2007	Ja	70 %				
Kontor og hobbyartikler	December 2013	Ja	70 % massivt træ				
Udemøbler og legeredskaber	Marts 2011	Ja	70 %**/50 %				
Vinduer	Maj 2014	Ja	70 % massivt træ				

Nordisk Miljømærkning Svanen:

*Gælder fyr, gran, birk og tropisk træ. For andre træsorter er kravet 50%, **70% gælder massivt træ. 50% gælder i plader,

EU Ecolabel:

70% gælder massivt træ. 40% gælder i plader